

การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ
ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ *

Managing the Occupational Revolving Fund of KOR KOK
Bueng Kan Community Enterprise, Non Somboon
Subdistrict, Muang Bueng Kan District, Bueng Kan Province

พงศกร กาวิชัย¹, เกศสุดา สิทธิสันติกุล², ชีวัน ชันธรรม³,
บุญจรรย์ โจลานันท์⁴, และ วาสนา จักรแก้ว⁵

Pongsakorn Kavichai¹, Katesuda Sitthisuntikul², Cheewan Khunthum³,
Banjarata Jolanun⁴, Wassana Chakkaew⁵

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่¹

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่²

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น เชียงใหม่³

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงใหม่⁴

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษา ลำปาง⁵

School of Administrative Studies, Maejo University, Chiang Mai¹

Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai²

Community-Based Research Institute Foundation, Chiang Mai³

Rajamangalan University of Technology Lanna, Chiang Mai⁴

Suan Dusit University Lampang Center, Lampang⁵

Corresponding Author, E-mail: ktieng71@hotmail.com

* ได้รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 11 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 29 เมษายน 2568

Received: February 6, 2025; Revised: Ap, 2025; Accepted: April 1, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ กลุ่มเป้าหมายอยู่ใน ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 30 คน ประกอบด้วยคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ คณะกรรมการที่ปรึกษา และสมาชิกกองทุนหมุนเวียนอาชีพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมกลุ่มย่อย

ผลการวิจัยด้านการบริหารจัดการพบว่า แนวคิดของกองทุนเน้นความยั่งยืน การสร้างเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกได้ประกอบอาชีพ และสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพ โครงสร้างการบริหารจัดการประกอบด้วยคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ และคณะกรรมการที่ปรึกษา มีการเปิดรับสมาชิกสามัญและสมาชิกสมทบตามคุณสมบัติ เงื่อนไข และสิทธิประโยชน์ที่กำหนด ที่สำคัญคือ มีบริหารเงินกู้สำหรับการประกอบอาชีพแก่สมาชิกในนามกลุ่มและบุคคล โดยการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ขั้นเปิดรับ ขั้นพิจารณาคัดกรอง ขั้นทำสัญญา ขั้นติดตามสนับสนุน และขั้นช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน อีกทั้งกองทุนยังดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพแก่สมาชิกและผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ยังพบปัจจัยเอื้อที่สำคัญ ได้แก่ ต้นทุนเครือข่ายความสัมพันธ์ ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน และการมีพี่เลี้ยงหรือทีมที่ปรึกษา ขณะที่ปัญหาอุปสรรคหลัก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์กองทุนยังอยู่ในแวดวงจำกัด ความยากลำบากในการสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพ และการกระจายเงินทุนหมุนเวียนยังไม่ทั่วถึง ดังนั้นกองทุนหมุนเวียนอาชีพควรมุ่งเน้นการกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิก และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; กองทุนหมุนเวียนอาชีพ; วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This study aimed to investigate the management of the occupational revolving fund of Kor Kok Bueng Kan Community Enterprise and to analyze the key factors and obstacles involved in its operation. Target groups comprised 30 individuals, including the community enterprise committee, the advisory committee, and the members of the fund. Data were collected through document analysis, interviews, and focus-groups.

The findings indicated that the fund's management concept emphasized sustainability, supporting members in pursuing their occupations and promoting vocational learning. The management structure consisted of the Kor Kok Beung Kan Community Enterprise Committee and Advisory Committee. Membership was open to both ordinary and associate members, based on clearly defined qualifications, conditions and benefits. Importantly, the fund provided loans to members, both as groups and individual, through a structured operational process, including: application, screening, contract signing, monitoring, and emergency support. The fund also carried out activities aimed at enhancing members' capabilities and offering vocational learning opportunities, particularly for disadvantaged individuals. Additionally, key enabling factors included the relational and network capital of the committee, strong community cooperation, and support from mentors or advisory team. However, the main obstacles were limited public outreach, difficulty of delivering occupational learning, and unequal distribution of funds. Therefore, the occupational revolving fund should focus on expanding access to funding opportunities, building trust among members, and developing appealing vocational learning activities.

Keywords: management; revolving fund for occupation; community enterprise

1. บทนำ

ทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำเชิงรายได้และการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศที่พึ่งพิงอุตสาหกรรมมักมีรายได้มากกว่าประเทศที่พึ่งพิงรายได้จากการเกษตร (Kavya & Shijin, 2020) คนจนมักขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและความช่วยเหลือทางการเงิน ดังนั้นการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยกระจายโอกาสการเข้าถึงการเงินและลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Baiaardi & Morana, 2016) ธนาคารกรามีน บังกลาเทศ เป็นต้นแบบหนึ่งของการบริหารจัดการสินเชื่อเพื่อคนจนที่ทั่วโลกรู้จักกันในนามระบบการเงินรายย่อย (Micro-Finance) ก่อตั้งขึ้นเพื่อลดปัญหาการควบคุมระบบการกู้เงินของเจ้าหน้าที่นอกระบบที่เอาเปรียบคนจนอันเนื่องมาจากการที่สถาบันการเงินในระบบไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเงินกู้ของคนจน มีการเปิดให้บริการด้านเงินฝากและการปล่อยสินเชื่อหลักการบริหารจัดการเน้นการให้สินเชื่อรายย่อยอย่างเป็นธรรมโดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ไม่ต้องตรวจสอบประวัติ คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำที่สุด และใช้ความเชื่อใจเป็นหลักประกันชำระเงินกู้ ผลการดำเนินงานทำให้คนจนเกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่น มีเงินฝากเติบโตต่อเนื่องและสินเชื่อค้างชำระต่ำ (นันทกานต์ สมบัติสวัสดิ์, 2559)

ในประเทศไทย รัฐบาลพยายามลดความเหลื่อมล้ำโดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นอันเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ทั้งนี้พบการจัดตั้งกองทุนการเงินของชุมชนหรือองค์การการเงินของชุมชนในฐานะเครื่องมือเสริมสร้างความเข้มแข็งดังกล่าว ซึ่งมุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน และกระจายการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพ การลงทุน และการจัดสรรสวัสดิการชุมชนอย่างทั่วถึง (สิทธิพัทธ์ เลิศศรีชัยนันท, 2556) อีกนัยหนึ่งการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนให้เกิดการหมุนเวียนการใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงคนทุกกลุ่มในชุมชนย่อมแสดงถึงความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากจากการพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือกันและกันทางเศรษฐกิจ องค์การการเงินเหล่านี้มักเน้นการกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่และอยู่กระจัดกระจายในชุมชน เช่น การบริหารจัดการการเงินทุน กขคจ. ในรูปแบบคณะกรรมการที่บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยเปิดรับเงินฝากแบบห้ามถอนจนกว่าจะครบ 5 ปี และพิจารณาให้เงินกู้และติดตามผู้ยืมทุกเดือน พร้อมกำหนดกฎระเบียบให้ผู้กู้ยืมจัดทำบัญชีครัวเรือนทุกราย (วัลลภ ศัพท์พันธุ์, 2561) อีกทั้งยังพบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอประจันตคาม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 โดยปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงาน และการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และปัจจัยด้านธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วยหลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม (วิชัย ปรารักษ์จันทร์ และ กานต์ เสกขุนทด, 2559)

นอกจากนี้ยังพบการสนับสนุนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการประกอบกิจการเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของชุมชนโดยคำนึงถึงปัจจัยนำเข้าที่มีความสัมพันธ์กับทุนในชุมชน ทุนมนุษย์ ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนวัฒนธรรม ทุนภูมิปัญญา ทุนทรัพยากร และทุนการเงิน เป็นต้น ถัดมาเป็นปัจจัยกระบวนการที่นำทุนดังกล่าวมาพัฒนากิจกรรมชุมชนโดยการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อผลิตสินค้าและบริการ อีกทั้งยังคำนึงถึงปัจจัยผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่เน้นผลกำไร และปัจจัยผลผลิตที่เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนอย่างยั่งยืนจากการพึ่งพาตนเอง (ทศพร แก้วขวัญไกร, 2560) เช่น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากระชังแม่น้ำโขง บ้านพร้าวใต้ ตำบลหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งมีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ มีกฎกติกา กองทุน และกิจกรรมที่ชัดเจน ปัจจัยที่ช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ได้แก่ การกระจายผลประโยชน์ที่ทั่วถึง ภาวะของผู้นำกลุ่มดี โครงสร้างและค่านิยมทางสังคม ส่วนปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาและขยายผลิตภัณฑ์กลุ่ม และเกิดการผูกขาดทางการค้าของเอกชน (ธีรฉัตร เทียมทอง และ เพ็ญนิ แร่อท, 2561) ในทำนองเดียวกันวิสาหกิจชุมชนกลุ่มซอสพริกป่าปู ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีการบริหารจัดการด้านเงินทุนผ่านการระดมหุ้นของสมาชิก ด้านการตลาดผ่านการจำหน่ายสินค้า ด้านการผลิตที่ผ่านการรับรองมาตรฐานบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้เทคโนโลยีด้านคนโดยแบ่งงานตามความถนัดและกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ปัจจัยภายในที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ ได้แก่ ศักยภาพแกนนำและการจัดการความรู้ ส่วนปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ ได้แก่ นโยบายและการสนับสนุนของหน่วยงานภายนอก (สุธิดา แจ้งประจักษ์, 2559)

สำหรับวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายการศึกษาคั้งนี้ เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมกันเพื่อประกอบอาชีพจากต้นทุนวัตถุดิบในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่จนเป็นที่รู้จักในนามแหล่งเรียนรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกกและผือที่อยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำโลกกุดทิง

อีกทั้งยังเริ่มประยุกต์ใช้กองทุนหมุนเวียนในปี 2565 เพื่อให้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการกระจายโอกาสและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพของชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และมูลนิธิเอสซีจี อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชนยังต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนจากข้อจำกัดด้านการกระจายแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึงคนทุกกลุ่ม ดังนั้นการวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการบริหารจัดการกองทุนของกองทุนหมุนเวียนอาชีพของวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ และวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนให้ตอบสนองต่อความต้องการแหล่งเงินทุนสู่การลดความเหลื่อมล้ำเชิงรายได้ของชุมชนได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชนอันเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการเพื่อคืนกำไรสู่ชุมชนและสังคมในลักษณะที่คล้ายคลึงกับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยมุ่งเน้นสืบค้นเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ในประเด็นต่อไปนี้ 1) การบริหารจัดการกองทุน ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดการบริหารกองทุน โครงสร้างการบริหารจัดการ การรับสมาชิก การบริหารเงินกู้ กิจกรรมดำเนินงาน 2) ปัจจัยเอื้อต่อการบริหารจัดการกองทุน และ 3) ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการกองทุน

3.2 ขอบเขตพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

คณะผู้วิจัยดำเนินการกับวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นที่รู้จักในฐานะกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์หลากหลายจากกกและผิ้อพื้นที่ชุ่มน้ำ

โลกกุดทิง กระเป่า กล่องใส่กระตาดขีซุ ทีรองแก้ว ทีรองจาน และหมอนอิง เป็นต้น นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนฯ ยังได้จัดตั้งกองทุน ก.กก บึงกาฬ สานสัมพันธ์ชุมชน และบริหารจัดการกองทุน หมุนเวียนอาชีพภายใต้กองทุนนี้เพื่อให้สมาชิกได้กู้ยืมเพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ของ ครอบครัว โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และมูลนิธิ เอสซีจี ส่วนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน แบ่งออกเป็น 1) คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ที่เป็นสมาชิกในชุมชนและเป็นผู้บริหารจัดการกองทุน 2) คณะกรรมการที่ปรึกษา ที่ชุมชนยกย่องให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ กำนันตำบลโนนสมบูรณ์ ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าอาวาสวัด โพธิ์งาม และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนโพธิ์ทองวิทยานุสรณ์ และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) อำเภอเมืองบึงกาฬ และนายก อบต.โนนสมบูรณ์ และ 3) สมาชิกกองทุน ก.กก บึงกาฬ ทั้งที่กู้ยืมและไม่กู้ยืมจากเงินกองทุนหมุนเวียนอาชีพ ทั้งนี้เกณฑ์ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้ที่ เป็นคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน ผู้ที่เต็มใจให้ ข้อมูล และผู้ที่มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องจากคณะกรรมการกลุ่ม ก.กก บึงกาฬ ได้แก่ ภาพถ่าย บันทึกประชุม และข้อมูลสมาชิก

3.3.2 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมายอย่าง เฉพาะเจาะจงจำนวน 20 คน สำหรับคณะกรรมการกลุ่ม ก.กก บึงกาฬ และคณะกรรมการที่ ปรึกษาเน้นสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการกองทุน การรับสมาชิก การปล่อยกู้ การบริหารความเสี่ยง กิจกรรมกองทุน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จ ส่วนสมาชิกกลุ่ม ก.กก บึงกาฬ เน้นสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ กองทุนหมุนเวียนอาชีพ

3.3.3 การจัดประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 10 คน ในเวลา 60-90 นาที กลุ่มที่ 1 เป็นคณะกรรมการกลุ่ม ก.กก บึงกาฬ และกลุ่มที่ 2 เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งเน้นการพูดคุยเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการกองทุน การรับสมาชิก การปล่อยกู้ การบริหารความเสี่ยง กิจกรรมกองทุน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จ ส่วนกลุ่มที่ 3 เป็น สมาชิกกลุ่ม ก.กก บึงกาฬ ซึ่งเน้นการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และความคิดเห็นต่อการ บริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนวิเคราะห์ข้อมูลคณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากบุคคล เวลา และสถานที่ที่แตกต่างกัน หลังจากนั้นจึงใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจัดประชุมกลุ่มย่อย จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสาร กำหนดรหัส จัดกลุ่ม และเปรียบเทียบข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นเนื้อหาเชิงบรรยาย

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ

4.1.1 แนวคิดกองทุน การบริหารจัดการกองทุนนี้ให้ความสำคัญกับการปรับความคิดและทัศนคติของคนทำงาน (Mindset) โดยให้เข้าใจถึงแนวคิดการบริหารจัดการกองทุนให้ตรงกัน คือ เน้นความยั่งยืนของกองทุน ต้องมีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกทุกคนได้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพตามจำเป็น ต้องมีการพัฒนาและสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพให้แก่สมาชิก ต้องให้คณะกรรมการทำงานตามความถนัดและหมั่นพัฒนาศักยภาพตนเอง กำหนดให้มีการปล่อยเงินกู้ยืมอย่างเป็นระบบเพื่อลดความเสี่ยงจากหนี้เสีย และให้มีการถอดบทเรียนการบริหารจัดการกองทุนจากการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

4.1.2 โครงสร้างการบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการผ่านคณะกรรมการซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด ชุดแรก คือ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการกองทุน อีกชุดหนึ่ง คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและครู โรงเรียนโพธิ์ทองวิทยานุสรณ์ และสกร.อำเภอเมืองบึงกาฬ นายก อบต.โนนสมบูรณ์ กำนันตำบลโนนสมบูรณ์ ผู้ใหญ่บ้านโพธิ์ทอง และเจ้าอาวาสวัดโพธิ์งาม มีบทบาทเหมือนพี่เลี้ยงที่ช่วยกำกับติดตาม ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษา

4.1.3 การรับสมาชิก กองทุนเปิดรับสมาชิกของกองทุน 2 ประเภท ได้แก่ สมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบ ซึ่งมีคุณสมบัติ เงื่อนไข และสิทธิประโยชน์ดังแสดงในตารางที่ 1 ณ วันที่ 20 กันยายน 2566 มีสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 282 คน โดยเป็นสมาชิกสมทบจำนวน 62 คน และสมาชิกสามัญจำนวน 220 คน

ตารางที่ 1 แสดงประเภทของสมาชิกกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ

ข้อกำหนด	สมาชิกสมทบ	สมาชิกสามัญ
คุณสมบัติ	-เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วม -เป็นผู้ใจบุญใจ อยากร่วมช่วยเหลือคนในชุมชน -เป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ต่างตำบล (และอาจมีเครือข่ายติดอยู่ภายในตำบล)	-เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วม -เป็นผู้ด้อยโอกาส และสมาชิกที่อาศัยอยู่ในตำบลโนนสมบูรณ์ ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป -ไม่เคยมีประวัติเสื่อมเสียด้านการเงิน
เงื่อนไข	-ฝากเฉพาะเงินออมทรัพย์แบบประจำ 12 เดือน โดยฝากเงินขั้นต่ำ 100 บาทต่อเดือน และไม่เกิน 2,500 บาทต่อเดือน -ไม่สามารถซื้อหุ้นได้	-ต้องซื้อหุ้นๆ ละ 100 บาท โดยถือหุ้นขั้นต่ำ 100 บาท จำนวนไม่เกิน 100 หุ้น เพื่อเป็นเงินประกันความเสี่ยงจากการกู้ -สามารถฝากเงินออมทรัพย์ได้ -เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี และกิจกรรม
สิทธิประโยชน์	-ไม่สามารถกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพได้ -ได้รับดอกเบี้ยเงินออมทรัพย์ร้อยละ 3 ต่อปี -ได้รับการยกย่องเกียรติคุณในอนาคต	-ได้รับดอกเบี้ยเงินออม ร้อยละ 3 ต่อปี -ได้รับเงินปันผลจากการถือหุ้น ร้อยละ 3 ต่อปี -สามารถกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพได้ ถ้ามีหนี้สามารถหักจากเงินออมได้

4.1.4 การบริหารเงินกู้ คณะกรรมการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยกู้ให้สมาชิกสามัญ โดยให้สมาชิกสามารถกู้เพื่อการประกอบอาชีพได้ทั้งในนามกลุ่มและบุคคล คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปี แบบลดต้นลดดอก และให้มีการคืนเงินภายใน 1 ปีโดยแบ่งจ่ายเป็น 2 งวด เพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาประกอบอาชีพ เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ซึ่งต้องรอผลผลิตและนำไปจำหน่าย และเปิดโอกาสให้ผู้กู้ได้ใช้เงินทุนหมุนเวียนในการสร้างรายได้ต่อเนื่อง ที่สำคัญมีการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพโดยการปล่อยเงินกู้ยืมแก่สมาชิกในนามกลุ่มและบุคคลตามขั้นตอนต่อไปเพื่อลดความเสี่ยงจากหนี้เสียและเป็นกองทุนหมุนเวียนเพื่อประกอบอาชีพของครัวเรือนได้อย่างแท้จริง

1) ขั้นเปิดรับ เป็นขั้นกำหนดวงเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิกผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนที่มีอยู่และการสอบถามความต้องการของชุมชน จากนั้นจึงดำเนินการเปิดรับข้อเสนอโครงการจากสมาชิกที่สนใจกู้ยืมเงิน โดยให้กรอกแบบฟอร์มและคำขอกู้เงินที่กำหนดจากคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุน

2) ขั้นพิจารณาคัดกรอง เป็นการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุน เพื่อพิจารณาคัดกรองโครงการที่เสนอเข้ามาในรอบแรก โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ขอกู้บางราย หรือขอภาพถ่ายจากผู้ขอกู้เพิ่มเติม จากนั้นจึงนำเข้าสู่ที่ประชุมอีกครั้งเพื่อสรุปผลโครงการที่ผ่านการคัดกรองเพื่อจัดทำสัญญาต่อไป สำหรับข้อเสนอโครงการที่ไม่ผ่านการคัดกรอง คณะกรรมการจะแนะนำให้ไปศึกษาเกี่ยวกับอาชีพในแหล่งเรียนรู้ภายในตำบลหรือต่างตำบล หรือนำไปเสนอขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่น หรือนำมาพิจารณาใหม่ในรอบถัดไป สำหรับเกณฑ์การพิจารณาคัดกรอง ได้แก่

- ความด้อยโอกาส ความจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือเร่งด่วน หรือความยากลำบากของผู้ขอกู้
- ความตั้งใจและมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพของผู้ขอกู้
- ความเป็นไปได้ของการประกอบอาชีพ พิจารณาว่าจะสามารถทำได้จริงไหม มีความพร้อมแค่ไหน มีโรงเรือน/พื้นที่เพาะปลูก/วัตถุดิบหรือไม่ แค่นั้น ทำแล้วจะเห็นผลจริงไหมจะเกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตหรือไม่ พอจะเป็นต้นแบบและบทเรียนอาชีพในอนาคตได้ไหม

- ความเสี่ยงทางเครดิต เพื่อป้องกันไม่ให้ขาดส่งเงินคืนและเกิดปัญหาการสนับสนุนสมาชิกรายอื่นในรอบต่อไปของกองทุน โดยพิจารณาจากข้อมูลของกองทุนอื่น ว่าเคยผิดระเบียบ ส่งเงินไม่ตรงเวลา ไม่รักษาคำพูด และมีหนี้สินมาก เป็นต้น

3) ขั้นทำสัญญา ผู้ขอกู้ที่ผ่านการพิจารณาคัดกรองต้องจัดทำสัญญาเงินกู้และค้ำประกันสัญญาตามระเบียบการบริหารจัดการกองทุนที่กำหนดไว้ กรณีวงเงินกู้ไม่เกิน 10,000 บาท ให้มีผู้ค้ำประกัน 1 คน กรณีวงเงินกู้เกิน 10,000 บาท ให้มีผู้ค้ำประกัน 2 คน ผู้ลงนามในสัญญาเงินกู้ทั้งที่เป็นผู้ขอกู้และผู้ค้ำประกันต้องเป็นสมาชิกกองทุนเท่านั้น โดยคณะกรรมการต้องเข้าไปพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวของผู้กู้และผู้ค้ำประกันถึงที่บ้านเพื่อให้ทุกคนในบ้านร่วมรับรู้ร่วมรับประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบจ่ายเงินคืน โดยเฉพาะสามีภรรยา

4) ขั้นติดตามสนับสนุน หลังผู้กู้ได้รับเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ คณะกรรมการจะดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล พร้อมให้คำแนะนำการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง รวมทั้งเสริมพลังและกำลังใจให้ผู้ประกอบอาชีพ โดยแยกย้ายกันไปเยี่ยมเยียนกลุ่มอาชีพในพื้นที่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้กู้นำเงินไปประกอบอาชีพอย่างจริงจัง รวมทั้งแนะนำ

ผู้รู้ แหล่งเรียนรู้ ซึ่งแนวทางออกของปัญหา และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพระหว่างผู้รู้

5) ขั้นช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน เป็นการให้ความช่วยเหลือของคณะกรรมการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินระหว่างการประชุมอาชีพ เช่น คนเลี้ยงไก่เพิ่งซื้อไก่ไข่ใหม่มาเลี้ยงแต่กลับถูกหมากัดตาย 60 ตัว คณะกรรมการจึงชวนชาวบ้านมาช่วยกันฆ่าและถอนขนและทำเป็นอาหารขายโดยใช้เครื่องเทศกลิ่นแรงเพื่อดับกลิ่นคาว ชาวบ้านช่วยกันซื้อกันในราคาขาดทุน คือตัวละ 100 บาท

6) ขั้นปรับปรุงการดำเนินงาน มีการพิจารณาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ค้นพบจากการติดตามสนับสนุนและการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุง เช่น ยึดหยุ่นการคืนเงินกู้ จากระเบียบที่กำหนดในคืนภายในระยะเวลา 1 ปี โดยแบ่งจ่ายเป็น 2 งวด เป็นการคืนภายใน 3 ปี โดยแบ่งจ่ายเป็น 6 งวด เนื่องจากพบปัญหาการรวมผลผลิตของบางอาชีพ เช่น การเลี้ยงวัวและหมู และสมาชิกส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องนำกำไรมาใช้ลงทุนให้ต่อเนื่อง

4.1.5 กิจกรรมกองทุน เน้นการพัฒนาศักยภาพและสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่สมาชิกและผู้ด้อยโอกาสภายใต้แนวคิดของกองทุน ดังต่อไปนี้

1) การจัดการศึกษาดูงาน เช่น เรียนรู้เทคนิคการย้อม การทำสายพันหู กระเป๋า และการทอเสื่อ ณ วิสาหกิจชุมชน อำเภอนาหว้า จังหวัดนครปฐม

2) การอบรมให้ความรู้ เช่น ทักษะการขายออนไลน์ และการสร้างรายได้บนโลกออนไลน์แบบ Real Time

3) การจัดเวทีสร้างการเรียนรู้ทักษะอาชีพควบคู่ไปกับทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำงานเป็นทีม เสริมสร้างแรงบันดาลใจ และการเสริมพลังให้สมาชิก

4) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างอาชีพเดียวกัน เช่น การเลี้ยงหมูของคนอำเภอบึงกาฬ

4.2 ปัจจัยเอื้อและปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ

4.2.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพของวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ได้แก่

1) ต้นทุนเครือข่ายความสัมพันธ์ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ที่พร้อมให้การติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์ และส่งต่อข้อมูลข่าวสารถึงกันได้

สะดวกรวดเร็ว รวมทั้งสามารถขอความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือกันและกันได้ทุกเมื่อ เช่น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มยางพารา และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ผู้บริหารและครูโรงเรียนโพธิ์ทองวิทยานุสรณ์ และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) อำเภอเมืองบึงกาฬ

2) ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน พื้นฐานวัฒนธรรมความเอื้ออาทรของชุมชนตำบลโนนสมบูรณ์ยังคงเหนียวแน่น สมาชิกในชุมชนต่างมีจิตสาธารณะและยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือกิจกรรมและผู้เดือดร้อนอยู่เสมอ ดังกรณีเกิดเหตุการณ์หมาเข้าไปกัดไก่ในเล้าตาย สมาชิกในชุมชนจึงได้ช่วยกันซื้อไก่ตายไปทำอาหารเพื่อช่วยเหลือผู้กู้ยืมเงินเลี้ยงไก่ให้ขาดทุนน้อยที่สุด

3) การมีพี่เลี้ยงหรือทีมที่ปรึกษา ซึ่งคอยให้คำแนะนำและกำกับทิศทางการดำเนินงานแบบค่อยเป็นค่อยไปพร้อมๆ กับการสร้างการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการร่วมกัน เมื่อพบการดำเนินงานที่เริ่มผิดเป้าหมายและทิศทาง พี่เลี้ยงสามารถช่วยแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานได้ทันที

4.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน ดังต่อไปนี้

1) การประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและเป้าหมายของกองทุนยังอยู่ในแวดวงจำกัด คณะกรรมการกองทุนยังต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์แบบกระจาย การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้นเพื่อขยายฐานสมาชิก

2) การสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพให้กับผู้กู้ยืมค่อนข้างยากลำบากเนื่องจากผู้กู้ยืมยังคุ้นชินกับการกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนอื่นที่มักให้กู้เพียงอย่างเดียว คณะกรรมการต้องสร้างความเชื่อใจและไว้วางใจให้กับผู้กู้ยืม และให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง จึงจะสามารถเข้าถึงและได้รับความร่วมมือ โดยการให้ความรู้และแนะนำแหล่งความรู้เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการประกอบอาชีพ และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านอาชีพระหว่างผู้กู้ยืม

3) การกระจายเงินทุนหมุนเวียนยังไม่ทั่วถึงผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ เนื่องจากผู้ด้อยโอกาสบางคนยังไม่ต้องการความช่วยเหลือ ไม่อยากเป็นหนี้ และไม่อยากเปิดเผยตัวตน คณะกรรมการจึงต้องพยายามเข้าถึงผู้ด้อยโอกาสให้มากขึ้น และคิดค้นวิธีการสร้างการเรียนรู้และสนับสนุนการประกอบอาชีพในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

กองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมสำหรับการประกอบอาชีพตามจำเป็นและสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพ แม้จุดมุ่งหมายกองทุนนี้จะเข้าข่ายลักษณะกองทุนการเงินที่เน้นการออมและกู้ยืม (Micro-Finance) แต่กลับมีรูปแบบการบริหารจัดการที่อิสระ คณะกรรมการและสมาชิกเป็นผู้กำหนดกฎกติกาและเงื่อนไขการออมและกู้ยืมได้ด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชนที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของรัฐว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (อนรรฆปิยะกาญจน์ และ มนตรี โสคติยานุรักษ์, 2563) คณะกรรมการกองทุนของงานวิจัยนี้ยังบริหารเงินกู้ยืมอย่างเป็นต้นตั้งแต่การเปิดรับ พิจารณาคัดกรอง ทำสัญญา ติดตามสนับสนุน ช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน และปรับปรุงการดำเนินงาน ตามลำดับ ขณะที่งานวิจัยกองทุนทั่วไปที่พบระบุเฉพาะบริการรับฝากและให้กู้ยืมเพื่อช่วยเหลือสมาชิกเป็นหลัก เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน (ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) ข้อแตกต่างสำคัญในการบริหารเงินกู้ยืม คือ การระบุเกณฑ์พิจารณาคัดกรองเพื่อให้การกู้ยืมอย่างชัดเจนว่า ต้องเป็นผู้ด้อยโอกาส มีความตั้งใจประกอบอาชีพ ความเป็นไปได้ของการประกอบอาชีพ และความเสี่ยงทางเครดิต อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับขั้นติดตามสนับสนุนโดยเน้นการเยี่ยมเยียนและสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านอาชีพ และให้ความช่วยเหลือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ กลับกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 7 ที่ขัดแย้งกับหลักเกณฑ์พิจารณาที่เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสได้กู้ยืม ดังนั้นจึงควรทบทวนอัตราดอกเบี้ยและหลักเกณฑ์การกู้ยืมเพื่อให้กองทุนเป็นกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนไปยังผู้ด้อยโอกาสอย่างแท้จริง (Baiairdi & Morana, 2016) ดังกรณีของธนาคารกรามีนบังกลาเทศ ที่เน้นการปล่อยกู้ให้คนจนโดยใช้ความเชื่อใจเป็นหลักค้ำประกันเงินกู้และใช้อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำสุด (นนทกานต์ สมบัติสวัสดิ์, 2559)

งานวิจัยนี้ยังพบปัจจัยเอื้อต่อการบริหารจัดการกองทุน ได้แก่ เครือข่ายความสัมพันธ์ของคณะกรรมการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ที่ต่อยอดมาจากคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ความร่วมมือของสมาชิกชุมชนบนฐานความเอื้ออาทร และการมีทีมที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ ข้อค้นพบนี้แตกต่างจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากระชังแม่น้ำโขงในจังหวัดหนองคายที่พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่ม ได้แก่

การกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง โครงสร้างและค่านิยมสังคม และภาวะผู้นำของผู้นำกลุ่ม (ธีรฉัตร เทียมทอง และ เพ็ญณี แนนธ, 2561) ขณะที่ปัจจัยภายในที่เอื้อต่อการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มซอสพริกป่าพู่ในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ศักยภาพแกนนำและการจัดการความรู้ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ ได้แก่ นโยบายและการสนับสนุนของหน่วยงานภายนอก (สุธิดา แจ่มประจักษ์, 2559) ความแตกต่างนี้อาจเนื่องด้วยกองทุนหมุนเวียนของวิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ มีผู้นำที่มีประสบการณ์บริหารจัดการกลุ่มจึงไม่ประสบกับปัญหาภาวะผู้นำ และยังมีคณะที่ปรึกษาที่ประกอบด้วยหลายองค์กร และมีวัฒนธรรมที่เอื้ออาทรต่อกัน จึงไม่มีปัญหาเชิงการสนับสนุนของหน่วยงาน และโครงสร้างทางสังคม

อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้กลับพบว่า กองทุนหมุนเวียน ก.กก บึงกาฬ มีปัญหาอุปสรรคด้านการกระจายเงินทุนหมุนเวียน การประชาสัมพันธ์กองทุนเพื่อขยายฐานสมาชิก การกระตุ้นให้สมาชิกเข้าร่วมเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ ข้อค้นพบนี้แตกต่างจากที่พรสุณีย์ พัฒนาพานิช (2559) พบว่า การเข้าถึงแหล่งทุน และการขาดทักษะด้านการบริหารจัดการ เทคโนโลยี ภาษา และการสนับสนุนที่จริงจัง เป็นปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนทั่วไป ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยคณะกรรมการกองทุนในงานวิจัยนี้มีประสบการณ์บริหารจัดการ และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาที่ประกอบด้วยแกนนำท้องถิ่นและหน่วยงานหลากหลายในพื้นที่ซึ่งคอยให้คำแนะนำและสร้างการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ยังเป็นสิ่งใหม่ที่แตกต่างจากกองทุนทั่วไปซึ่งทำให้สมาชิกไม่คุ้นชิน คณะกรรมการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ จึงต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นต่อแนวทางการดำเนินงานใหม่ของกองทุน นอกจากนี้คณะกรรมการกองทุนนี้ยังต้องคำนึงถึงโอกาสการเกิดปัญหาการค้างชำระหนี้และหาแนวทางป้องกันเพราะอาจนำไปสู่ความไม่ยั่งยืนของกองทุน ดังที่ (อนรรฆ ปิยะกาญจน์ และ มนต์รี โสคติยานุรักษ์, 2563) พบว่ากองทุนหมู่บ้านหลายแห่งต้องประสบกับปัญหาการจัดการหนี้ที่สมาชิกต้องชำระคืน และยังคงกลายเป็นแหล่งหมุนเวียนหนี้ของสมาชิก อีกทั้งควรพัฒนารูปแบบการจัดสรรผลประโยชน์และการจัดสวัสดิการเพื่อให้เป็นหลักประกันที่ยั่งยืนแก่สมาชิกและสังคม ดังกรณีกองทุนสวัสดิการระดับตำบลซึ่งสนับสนุนโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) (องค์การมหาชน) ที่เน้นให้สวัสดิการการเกิดการรักษาพยาบาล การตาย และการศึกษา รวมไปถึงการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ยากจน และการช่วยเหลือยามเกิดภัยพิบัติและช่วยเหลือด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและพัฒนาชุมชน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2567) ดังนั้นการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน

ควรคำนึงถึงการกระจายเงินทุน การสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิก และการจัดการกับปัญหาหนี้
ค้างชำระ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยนี้ค้นพบรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพที่มีกลุ่มในชุมชนเป็น
องค์ประกอบหลักของคณะกรรมการบริหาร และมีหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายแกนนำชุมชน
เป็นพี่เลี้ยง ข้อค้นพบสำคัญที่ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนที่
ค่อนข้างแตกต่างจากในการบริหารจัดการองค์การการเงินทั่วไป กล่าวคือ วิสาหกิจชุมชน ก.กก
บึงกาฬ มีกระบวนการบริหารจัดการเงินกู้หมุนเวียนสำหรับการประกอบอาชีพที่เป็นระบบควบคุม
ไปกับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพแก่สมาชิก คณะกรรมการนำความตั้งใจและความเป็นไป
ได้ของการประกอบอาชีพของผู้กู้มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาก่อนการปล่อยสินเชื่อ ในการทำ
สัญญากู้ยืมยังสร้างการรับรู้ภายในครอบครัวเพื่อให้เกิดการร่วมรับประโยชน์และรับผิดชอบ
หนี้สิน นอกจากนี้ยังมีระบบการติดตามสนับสนุนผู้กู้โดยการเยี่ยมบ้านผู้กู้เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ
พร้อมกับให้คำแนะนำแก่ผู้กู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรายได้ และยังจัดเวที
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านอาชีพระหว่างสมาชิกที่ประกอบอาชีพหลากหลายและเชื่อมเครือข่าย
ตลาดซื้อขายสินค้าซึ่งกันและกัน อีกทั้งคณะกรรมการยังให้ความช่วยเหลือผู้กู้ยามเกิดเหตุฉุกเฉิน
จากการประกอบอาชีพที่กระทบต่อรายได้ รูปแบบการบริหารจัดการที่ค่อนข้างรัดกุมและเน้น
การเรียนรู้เช่นนี้สามารถใช้ประโยชน์ในแง่ของการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการลดความเสี่ยง
ของกองทุนที่ต้องแบกรับหนี้เสียและเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านอาชีพสู่การพึ่งพาตนเองของ
ชุมชนได้ในระยะยาว

ภาพที่ 1. องค์ความรู้ที่ค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการเงินกู้หมุนเวียนเพื่อการประกอบอาชีพ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

คณะกรรมการกองทุนหมุนเวียนอาชีพ วิสาหกิจชุมชน ก.กก บึงกาฬ ควรพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนของกองทุนโดย ทบทวนกฎระเบียบการกู้ยืมโดยเฉพาะการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำที่สุดเพื่อกระจายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนของผู้ด้อยโอกาส การสร้างความเข้าใจการดำเนินงานของกองทุนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิกในการขยายฐานไปยังผู้ด้อยโอกาสในชุมชน การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจและสร้างความมั่นคงด้านอาชีพแก่สมาชิก การป้องกันปัญหาการชำระหนี้ ค้างของสมาชิกในระยะยาวเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพของกองทุนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะสถาบันการเงินชุมชนที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละกองทุน เสริมสร้างความเชื่อมั่นทางการเงินเพื่อกระจายเงินทุนแก่สมาชิก รวมทั้งให้ความรู้การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอาชีพโดยเฉพาะการจัดการปัญหาหนี้ค้างชำระ และสนับสนุนการเรียนรู้

ด้านการพัฒนาอาชีพควบคู่ไปกับการแนะนำการลงทุนและการบริหารจัดการการเงินในระดับครัวเรือนสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนร่วมพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยเฉพาะหนี้เสียและผลการสร้างการเรียนรู้

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนของกองทุน และรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนที่สามารถเพิ่มโอกาสทางการเงินอาชีพ การกระจายรายได้และสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

- ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). คู่มือการใช้งาน เจ้าหน้าที่ธุรการ. สืบค้นจาก https://storage.googleapis.com/fsct-static/43518_46114ef942/43518_46114ef942.pdf
- ทศพร แก้วขวัญไกร. (2560). ทางรอดวิกฤติเศรษฐกิจด้วยแนวทางวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 9(2), 33-50.
- ธีรฉัตร เทียมทอง, และ เพ็ญณี แนนรท. (2561). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากระชังแม่น้ำโขง บ้านพร้าวใต้ ตำบลหินโงม อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารการบริหารการปกครอง*, 7(2), 245-265.
- นันทกานต์ สมบัติสวัสดิ์. (2559). แนวคิดเรื่องธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมหมัด ยูนุส. *วารสารปณิธาน*, 12(1), 1-16.
- พรสุณีย์ พัฒนพานิช. (2559). *ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการบริหารงานของกลุ่มลัจจะสะสมทรัพย์วัดแดงเม ตำบลวังแซ้ม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิชัย ปรางค์จันทร์, และ กานต์ เสกขุนทด. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารชุมชนวิจัย*, 10(3), 154-165.

- วัลลภ ศัพท์พันธุ์. (2561). การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และ กฎหมาย*, 10(3), 185-197.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2567). คู่มือบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบล. สืบค้นจาก <https://gdcatalog.go.th/dataset/gdpublish-welfare-01-01>
- สิทธิพัทธ์ เลิศศรีชัยนันท. (2556). องค์การการเงินชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสาร ปัญญาวิวัฒน์*, 4(2), 148-160.
- สุธิดา แจ่มประจักษ์. (2559). การจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มซอสพริกป่าพุ ตำบล บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(45), 43-63.
- อนรรฆ ปิยะกาญจน์, และ มนตรี โสคติยานุรักษ์. (2563). การประเมินผลกระทบโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติต่อเสถียรภาพทางการเงินภาคครัวเรือนด้วยวิธี จับคู่และแบบจำลองผลต่างสองชั้น. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 9(2), 11-30.
- Baiardi, D., & Morana, C. (2016). The financial Kuznets curve: Evidence for the euro area. *Journal of Empirical Finance*, 39, 265-269.
- Kavya, T.B. & Shijin, S. (2020). Economic development, financial development, and income inequality nexus. *Borsa Istanbul Review*, 20(1), 80-93.